

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๑/๒๕๔๑

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๑

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคำพิพากษาของศาลขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ด้วย นางศิริพร พรสุทธิชัยพงษ์ ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๖ ถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดนนทบุรี ตามคดีหมายเลขคำที่ ๖๕๓/๒๕๒๔ ได้ยื่นร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๓๑ คำพิพากษาศาลจังหวัดนนทบุรี ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๑ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖ ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและขัดต่อรัฐธรรมนูญ

จากข้อเท็จจริงเรื่องนี้ นายยัง บรมทองซุ่ม ที่ ๑ นายจันทร์ ศรีนภทอง ที่ ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นางมัยเอ็ง แซ่ตัน ที่ ๑ นายสุรพล อุดมอมรรัตน์ ที่ ๒ นายประเสริฐ อุดมอมรรัตน์ ที่ ๓ นางปัญญา อุดมอมรรัตน์ ที่ ๔ นายชัยวัฒน์ พรสุทธิชัยพงษ์ ที่ ๕ นางศิริพร พรสุทธิชัยพงษ์ ที่ ๖ นางสาวสุภา แซ่เอ็ง ที่ ๗ นายสุชัย หรือศุภชัย พรสุทธิชัยพงษ์ ที่ ๘ เป็นคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดนนทบุรี ตามหมายเลขคดีคำที่ ๖๕๓/๒๕๒๔ ว่าโจทก์ทั้งสองเช่าที่ดินตามโฉนดที่ ๕๕๗๔ ตำบลขุนศรี อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ของหลวงพรสมิทวิชชาการ มาเป็นเวลานาน ซึ่งจำเลยทั้งแปดทราบอยู่แล้ว ครั้นเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๔ จำเลยทั้งแปด ได้ร่วมกันรับโอนกรรมสิทธิ์ที่นาดังกล่าว โดยหลวงพรสมิทวิชชาการ ซึ่งเป็นผู้ให้เช่ามิได้แจ้งการจะขายที่นาให้โจทก์ทั้งสอง ซึ่งเป็นผู้เช่าก่อน โจทก์ทั้งสองขอให้จำเลยทั้งแปดโอนกรรมสิทธิ์โดยขายให้โจทก์ทั้งสองในราคาไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท แต่จำเลยทั้งแปดไม่ยินยอม โจทก์ทั้งสองจึงยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดนนทบุรี เพื่อขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งแปดโอนขายที่ดินดังกล่าวให้โจทก์ทั้งสอง

จำเลยทั้งแปดยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ โดยต่อสู้ว่าโจทก์ทั้งสองไม่ได้เป็นผู้เช่าทำนาแปลงพิพาท ในที่ดินโฉนดเลขที่ ๕๕๗๔ ก่อนที่จำเลยจะซื้อที่นา ปรากฏว่า หลวงพรสมิทวิชชาการ ได้แจ้งให้ผู้เช่านาทุกคนทราบทั้งด้วยวาจาและเป็นหนังสือว่าจะขายราคาไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท และได้นัดให้ผู้เช่านามาพบเพื่อสอบถามว่าจะมีผู้ได้รับซื้อบ้าง ซึ่งโจทก์ทั้งสองก็มาพบด้วย แต่ไม่มีผู้ใดจะซื้อหลวงพรสมิทวิชชาการ จึงขายให้แก่จำเลยทั้งแปด โดยจำเลยทั้งแปดได้ซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ ๕๕๗๔ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ศาลจังหวัดนนทบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๖ เห็นว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุม ให้ยกฟ้องโจทก์ โจทก์ทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลจังหวัดนนทบุรี โจทก์ทั้งสองฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาพิพากษาให้ย้อนสำนวนคืนศาลจังหวัดนนทบุรีให้พิจารณาพิพากษาใหม่ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๓๑

ศาลจังหวัดนนทบุรีได้พิจารณาและพิพากษาใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๑ ว่า ให้จำเลยทั้งแปดโอนขายที่ดินโฉนดเลขที่ ๕๕๗๔ ให้แก่โจทก์ทั้งสอง คนละ ๒๕ ไร่ ตามพื้นที่ที่เช่าทำนาอยู่เดิม ในราคาไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตามคดีหมายเลขดำที่ ๖๕๓/๒๕๒๔ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๐๔๔/๒๕๒๖ จำเลยทั้งแปดอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลจังหวัดนนทบุรี ตามคดีหมายเลขดำที่ ๔๒๔๕/๒๕๓๑ คดีหมายเลขแดงที่ ๒๑๔๐/๒๕๓๔ จำเลยทั้งแปดฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ตามคดีที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖

นางศิริพร พรสุทธิชัยพงษ์ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นแรกว่า ตามที่ศาลจังหวัดนนทบุรีได้พิจารณาและพิพากษาใหม่ว่าให้จำเลยทั้งแปดโอนขายที่ดิน โฉนดเลขที่ ๕๕๗๔ ให้แก่โจทก์ทั้งสอง คนละ ๒๕ ไร่ ในราคาไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตามราคาที่ซื้อมา โดยศาลได้อ้างเหตุผลตามกฎหมายเก่า คือ พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๔๑ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติให้ผู้เช่าที่นามีสหทธิชื้อนาจากผู้ซื้อในราคาที่ผู้เช่านาได้ขายให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ที่มีบทเฉพาะกาลให้ใช้บังคับ ตามมาตรา ๕๔ บัญญัติให้ผู้เช่านามีสหทธิชื้อนาจากผู้รับโอนซื้อไว้ตามราคาจากผู้รับโอนซื้อไว้หรือตามราคาตลาดในขณะนั้นแล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่ากัน แต่ศาลกลับใช้กฎหมายฉบับใหม่บังคับ ตามข้อเท็จจริงการแจ้งจะขายที่นาที่ให้เช่า ซึ่งซื้อขายกันวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๔ ก่อนประกาศใช้กฎหมายใหม่ดังกล่าวซึ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๔ โดยวินิจฉัยว่า “ปรากฏว่ามีการแจ้งต่อผู้เช่านาเท่านั้น... ไม่มีหนังสือแจ้งต่อกำนัน ดังนั้น การขายที่นาที่พิพาทจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ทั้งๆ ที่การแจ้งดังกล่าว เป็นการกระทำที่เกิดก่อนการ ใช้กฎหมายใหม่บังคับ คือ มาตรา ๕๓ ของกฎหมายใหม่ทำให้ผู้ร้องกับพวกเสียดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และศาลใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ว่าศาลที่พิพากษาคดีของผู้ร้องนั้นใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” จากบทบัญญัติดังกล่าว หมายความว่าศาลต้องดำเนินการ

ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ที่ยังใช้บังคับในขณะที่มีมูลเหตุทำให้เกิดข้อโต้แย้ง เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจะบัญญัติเป็นอย่างอื่นเท่านั้น ตามปัญหานี้โจทก์ทั้งสองฟ้องจำเลยทั้งแปด ขอให้จำเลยทั้งแปด ขายที่ดินให้แก่โจทก์ทั้งสอง คนละ ๒๕ ไร่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ โจทก์ทั้งสองและจำเลยทั้งแปดก็นำสืบตรงกันว่า จำเลยทั้งแปดรับซื้อที่ดินจากหลวงพรสมิทรวิชาวการ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๔ ซึ่งขณะนั้น พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ยังใช้บังคับอยู่ ต่อมาวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๔ จึงมีพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ออกใช้บังคับและให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าเหตุที่เกิดมีข้อโต้แย้งตามปัญหาว่าผู้ให้เช่าขายที่นาที่เช่าเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๔ ก็จะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เสียก่อน ตามที่ศาลจังหวัดนนทบุรีวินิจฉัยโดยใช้บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ด้วยนั้น เป็นเพียงความเห็น แต่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีความเห็นว่าการซื้อขายได้เสร็จสิ้นไปก่อนที่พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ จะมีผลใช้บังคับ จึงต้องใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๔๑ วรรคสี่ บังคับแก่คดี ซึ่งคดีนี้ได้ถึงที่สุดชั้นฎีกาแล้ว จึงเห็นว่าตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖ ศาลได้ยกบทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีนี้เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ (๑) ที่บัญญัติว่า “ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือ ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้.....” กล่าวคือ ตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่ต้องพิจารณาว่าพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือได้ระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ด้วยหรือไม่

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นที่สองว่า คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๓๑ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖ ซึ่งเป็นคำพิพากษาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นโมฆะจะนำคำพิพากษามาใช้บังคับแก่คดีนี้ได้ และต้องถือคดียังอยู่ระหว่างพิจารณา ยังไม่ถึงที่สุดและผู้ร้องเห็นว่าคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวทั้งสองฉบับแต่ละฉบับมีผู้พิพากษาลงชื่อไม่ครบ กล่าวคือ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๓๑ มีผู้พิพากษาลงชื่อเพียง ๒ นาย นายอภิรักษ์ ปุษปาคม ไม่ได้ลงชื่อ แต่ได้มีประธานศาลฎีกา คือ นายจรัส เขมะจารุ รับรองว่า “ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คดีนี้ได้ทำคำพิพากษาโดย นายอภิรักษ์ ปุษปาคม ได้ร่วมประชุมปรึกษาเป็นองค์คณะ ดังลงนามไว้แล้วในต้นร่างคำพิพากษา

แต่ นายอภิรักษ์ ปุษปาคม ไปดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ก่อนที่จะลงนามในคำพิพากษานี้จึงบันทึกไว้เป็นสำคัญ” และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖ มีผู้พิพากษาลงชื่อเพียง ๑ นาย ส่วนนายอัมพร เดชศิริ และนายวิฑูรย์ สุทธิประภา ไม่ได้ลงชื่อด้วย แต่ได้มีประธานศาลฎีกา คือ นายประมาธ ชันชื้อ รับรองว่า “ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คดีนี้ได้ทำคำพิพากษาโดยนายอัมพร เดชศิริ และนายวิฑูรย์ สุทธิประภา ได้ร่วมประชุมปรึกษา เป็นองค์คณะดังลงนามไว้แล้วในต้นร่างคำพิพากษาโดย นายอัมพร เดชศิริ เกษียณอายุราชการ และนายวิฑูรย์ สุทธิประภา ย้ายไปดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ก่อนที่จะลงนามในคำพิพากษานี้ จึงบันทึกไว้เป็นสำคัญ” ผู้ร้องเห็นว่าการรับรองของประธานศาลฎีกาในคำพิพากษาฎีกาทั้งสองฉบับไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๑ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต้องลงลายมือชื่อผู้พิพากษาที่พิพากษาหรือทำคำสั่งหรือถ้าผู้พิพากษาคคนใดลงลายมือชื่อไม่ได้ก็ให้ผู้พิพากษาอื่นที่พิพากษาหรือทำคำสั่งคดีนั้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาแล้วแต่กรณีจัดแจ้งเหตุที่ผู้พิพากษาคคนนั้นมิได้ลงลายมือชื่อและมีความเห็นพร้อมด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้วก๊อัดไว้ในสำนวนความ” การที่ผู้รับรองไม่มีข้อความรับรองว่า “และมีความเห็นพร้อมด้วยคำพิพากษา” ผู้ร้องเห็นว่าไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตราอื่นอีกหลายมาตรา และต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญด้วย

ปัญหานี้พิจารณาแล้ว การจัดแจ้งเหตุกรณีผู้พิพากษาลงชื่อไม่ได้และให้ระบุนความเห็นของผู้พิพากษาที่ลงชื่อไม่ได้ว่าเห็นพร้อมด้วยกับคำพิพากษาหรือไม่นั้น เห็นว่าเป็นดุลพินิจและวิธีการของผู้จัดแจ้งในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๑ วรรคสอง จะถูกต้องหรือไม่นั้น เป็นข้อเท็จจริง จึงเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ ดังได้พิจารณาในประเด็นแรกข้างต้นแล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลยกขึ้นใช้บังคับแก่คดีตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๓๑ และที่ ๔๔๓๒/๒๕๓๖ นั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ